

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KEREITE YA 12

SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA BOBEDI (SAL)

PAMPIRI YA 1 (P1)

PUDUNGWANA 2011

MEMORANDAMO

GAUTENG

MATSHWAO: 120

Memorandamo ona o na le maqephe a 10.

KAROLO YA A: TEKOKUTLWISISO

POTSO YA 1

TEMA YA 1

- 1.1
- *Credit life cover*./pholisi ya mokitlana ha o ntse o phela. ✓
 - *Life cover*./pholisi ya bophelo. ✓
 - *Funeral cover*/pholisi ya lepato.
- (Tshwaya tse pedi feela) (2)
- 1.2 Ke lefa/letlotlo/thepa ya hao ✓ le mekitlana/dikoloto tsa hao. ✓ (2)
- 1.3
- Ho itokisetsa bokamoso hore ha motho a se a le siyo kapa o qhwadile, lelapa la hae le tle le phomole moyeng. ✓
 - Ho itokisetsa hore ha motho a ka fellwa ke mosebetsi, pholisi e tla mo lefella. ✓
 - Ho itshirelletsa
- (Tshwaya tse pedi feela) (2)
- 1.4 B/E lefa dikoloto tsa motho ha a se a hlokahetse, a felletswe ke mosebetsi kapa a qhwadile. ✓ (1)
- 1.5 B/Motho o nka pholisi hore a tle a be le tjhelete e ngata. ✓ (1)
- 1.6 Ke pholisi ya *life cover*/bophelo. ✓ Hobane e hloka ho tseba haholonyane ka maemo a bophelo ba motho./Hobane ke pholisi ya nako e telele./E ka bontsha hore motho a ka lefa bokae. ✓✓ (3)
- 1.7 Mafosi/Tjhe/Ha se nnete. ✓ Ba lelapa la hao ke bona ba jarang ditjeho tsa lepato la hao. ✓✓ (3)
- 1.8 E, motho a ka nka dipholisi tse boletsweng ka hodimo hobane pholisi e nngwe le e nngwe e na le molemo wa yona. ✓✓
- (Lekola karabo ya mohlalobuwa) (2)
- 1.9 E, hobane ha ho motho ya tsebang hore na ha le tjhaba o tla be a ntse a le teng kapa jwang. ✓✓ (2)
- (Tadima mohopolo wa sehlooho)
- 1.10 E, tema e a kgoleha hobane e bua ka ditaba tsa nnete/tse etsahalang mehla ena. ✓✓ (2)
- (Tadima mohopolo wa sehlooho)

[20]

TEMA YA 2

- 1.11 A/O motenya, o motle, o a kgahleha, mme o ka ba le diaparo tse ntle. ✓
Setshwantsho se fumanwang leqephe le ka ntle la makasine ke sa mosadi e
motle ebile a le motenya, a apere diaparo tse ntle. ✓✓
(Lekola karabo ya mohlalobuwa). (3)
- 1.12 D/Tseka bana. ✓ (1)
- 1.13 Reng (palamonwana)/lesale ✓ (1)
- 1.14 Ke sehlooho sa tse ding se ka hohelang/tsosa tjantjello ya mmadi ho reka
makasine. ✓✓ (2)
- 1.15 Sepheo sa baphatlalatsi ke ho hohela mmadi ka ditaba tseo a tla di bala
makasineng. ✓✓ (2)
(Ho tadingwe mohopolo wa ho hohela/kgahla)
- 1.16 Wiki. ✓ (1)

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A: 30

KAROLO YA B: KGUTSUFATSO

POTSO YA 2

Mehopolo e lebelletsweng

- Ho bula kgwebo ho boima,
- Rakgwebo o lokela ho fumana lesedi ka sehlahiswa sa hae.
- O lokela ho ikgetha ka sehlahiswa.
- O be le dikamano tse ntle le basebeleksi.
- A mamele ditsetlebo kapa dikeletso tsa bareki, mme a nke mohato hanghang.
- Ha kgwebo e phutlama, rakgwebo a se nyahame.
- Ho atleha ha kgwebo, ho tswala ke ho ithuta diphosong tse teng kgwebong.

HO TSHWAYA KGUTSUFATSO:

Kgutsufatso e tlameha ho tshwauwa ka tsela e latelang:

- **Kabo ya matshwao:**
 - matshwao a 7 mabapi le dintlha tse 7 (ntlha e le nngwe mabapi le ntlha ya sehlooho).
 - matshwao a 3 bakeng sa puo
 - Matshwao kaofela: 10
- **Kabo ya matshwao a puo ha bahlahlobuwa ba sebedisitse mantswe a bona:**
 - ha dintlha tse 1–3 di nepahetse: fana ka letshwao le le leng
 - ha dintlha tse 4–5 di nepahetse: fana ka matshwao a 2
 - ha dintlha tse 6–7 di nepahetse: fana ka matshwao a 3

- **Kabo ya matshwao a puo ha bahlahlobuwa ba sebedisitse mantswe a bona le diqotso:**

- diqotso tse 1–3 **LE** dintlha tse 3–4 ka mantswe a bona: fana ka matshwao a 3
- diqotso tse 4–5 **LE** dintlha tse 2 ka mantswe a bona: fana ka matshwao a 2
- diqotso tse 6 **LE** ntlha e le nngwe ka mantswe a bona: fana ka letshwao le le leng
- diqotso tse 7: se fane ka matshwao

HLOKOMELA:

- **Sebopeho:**

Le ha kgutsufatso e ngotswe ka sebopeho se fosahetseng, e tlameha ho tshwauwa.

- **Palo ya mantswe:**

- Batshwayi ba tlameha ho nnetefatsa palo ya mantswe a sebedisitsweng.
- Se ke wa hula matshwao haeba bahlahlobuwa ba sa bontsha palo ya mantswe a sebedisitsweng kapa haeba palo ya mantswe a sebedisitsweng e bontshitswe ka mokgwa o fosahetseng.
- Ha palo ya mantswe e tlotswe, bala ho fihla mantsweng a 5 ka hodima palo eo ho fanweng ka yona, ebe ha o sa bala ho tswela pele.
- Ho dikgutsufatso tse kgutshwanyane empa di fupere dintlha kaofela tse hlokwang, bahlahlobuwa ba se hulelwe matshwao.

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 10

KAROLO YA C: THUTAPUO LE TSHEBEDISO YA PUO

POTSO YA 3

- 3.1 3.1.1 Ho bile le mokete motseng wa Namahadi. ✓✓ (2)
- 3.1.2 Basadi ba kajeno ba fetohile. ✓✓ (2)
- 3.2 **Moketjana/moketenyana** wa sekolo wa tumedisio ya mosuwehlooho o ne o le motle./Ke ne ke ile **moketjaneng/moketenyana** wa mmimo. ✓✓ (2)
(Lekola karabo ya mohlalobuwa)
- 3.3 3.3.1 Lehwere o rata ho **ithabisa** ka jwala, dijo tsa marena. ✓✓ (2)
- 3.3.2 Samputi o tla **itjella** nama ya nakedi kaha e le monate. ✓✓ (2)
- 3.4 3.4.1 **nyakalla/itumela**. ✓✓ (2)
- 3.4.2 **Malomo/mabolomo** ✓✓ (2)
- 3.5 3.5.1 thaba > Ke rata ho palama **thaba** tsa Drakensburg ✓✓. (2)
- 3.5.2 thaba > Ke ile ka **thaba** ha ke fumana hore ke pasitse. ✓✓ (2)
(Lekola karabo ya mohlalobuwa)
- 3.6 B/Re ne re tahlilwe. ✓✓ (2)
- 3.7 B/Samputi o utlwile ka bobare hore ho na le mokete wa ho ntsha ngwana ka tlong. ✓✓ (2)
- 3.8 Lehwere o rata jwala haholo ebile o nwele ba Kgaeyane. ✓✓ (2)
- 3.9 3.9.1 **Banana** ba a ithata. ✓✓ (2)
- 3.9.2 **Mafumahadi** a Lesotho a tsejwa ke setjhaba e le basadi ba marena a sona. ✓✓ (2)
(Motshwayi a lekole karabo ya mohlalobuwa)
- 3.10 3.10.1 Puleng o rata nama ya kgoho. ✓✓ (2)
- 3.10.2 Basadi ke batho ba ratang diaparo. ✓✓ (2)
- 3.11 Ke a kgolwa mane **motseng** wa Mashaeng moo o tswang teng, ha ho matlo a thitelo. (1)
- 3.12 3.12.1 Matlo a thitelo ha a a phomola. ✓✓ (2)
- 3.12.2 Ha se nako ya lehlabula. ✓✓ (2)
- 3.13 Na basadi ba kajeno ba rata jwala? ✓✓ (2)

- 3.14 Le ha jwala bo ratwa ke banna tjena, bo qhala malapa. ✓ (1)
- 3.15 Royal baking powder. ✓ (1)
- 3.16 bomme/basadi/mafumahadi/mafumahatsana. ✓✓ Hobane ho ngotswe 'Ladies club' tlase ho yona/setshwantsho se pakahatsa hore e reretswe bomme. ✓✓ (4)
- 3.17 Ho hadika nama ya kgoho/Ho baka dikuku/Se nolofatsa nama/Se etsa nama e be monate/Se ka etsa dimakatso. ✓✓ (2)
(Motshwayi a lekole karabo ya mohlalobuwa)
- 3.18 Resepe (tsa nama ya kgoho)/bukana e ngotsweng dijo tseo o ka di phehang. ✓✓ (2)
- 3.19 nama ya kgoho. ✓ (1)
- 3.20
- Ke ne ke ntsha tjhelete setsing sa mabenkele✓ bankeng ya ka. E✓ ne e le ka hora ya botshelela✓, mme moo ho ne ho e na le banna ba babedi✓. Ha ke fihla motjhining, ke ile ka iphumana✓ ke le bothateng hobane tjhelete✓ ya ka e ne e so kene, ya ba ke ntsha mohala wa ka ke letsetsa mme. Ha ke ntse ke letsa ho ile ha fihla kgarebe e ka bang dilemo✓ tse mashome a mabedi e tlo ntsha tjhelete. Karete ya hae e ile ya hanella ka motjhining. Yaba monna e mong o leka ho mo thusa.✓ Athe monna eo ke senokwane/tsotsi/sekeleme✓, o a mo qhekanyelletsa. Ka ho panya ha leihlo ke ha molebedi wa banka a fihla ho thusa kgarebe eo. ✓
- (10)

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C: 60

KAROLO YA D: DINGOLWA

POTSO YA 4

- 4.1 Ba babedi. ✓ (1)
- 4.2 Talane. ✓ (1)
- 4.3
- ile a kopana le noka e tletseng madi ✓✓
 - noka e nyeunyang diboko.
 - noka ya thepa.
 - O ile a kopana le Nketjwane ya neng a kwetswe ke dithoko le melaka mahlong (Kgetha karabo e le nngwe feela) (2)
- 4.4 Ba ne ba batla ho mo eelliswa ka mehlolo le meeka eo a tla kopana le yona tseleng. ✓✓ (2)
- 4.5 Ngwetsi e lokela ho mamela ditaelo. ✓✓ (2)
- 4.6 Nketjwane o ne a tletse dithoko le melaka mahlong. ✓✓ (2)
- 4.7 Ke nnete, ✓ hobane Kgubetswane o mo nyekile mahlo hore a qetelle a bone. ✓✓ (3)
- 4.8 Noka ya madi, ✓ ya diboko ✓ le ya thepa. ✓ (3)
- 4.9 A se kgahlwe le ha e ka ba eng. /A se nke letho. ✓✓ (2)
- 4.10 Ha ho na noka ya madi kapa ya diboko kapa ya thepa./Ha ho motho ya ka nyekang Nketjwane dithoko le melaka. ✓✓ (2)
- [20]**

POTSO YA 5: BOKGELEKE BA SESOTHO – RM Moeketsi

- 5.1 Obe. ✓ (1)
- 5.2 O ne a loya. ✓ (1)
- 5.3 Le banna le basadi ba bang ba motseng./Le baloi ba bang. ✓ (1)
- 5.4 Bosiu. ✓ (1)
- 5.5 Mangopeng. ✓ (1)
- 5.6 Obe. ✓ (1)
- 5.7 Mafosi, ✓ o ne a qala ho utlwa ka mosadi wa hae ke ka hoo a ileng a makala a ba a isa ditaba tseo moreneng. ✓✓ (3)
- 5.8 Ka mora le ngwetsi ya mosadi ya loyang. ✓✓ (2)
- 5.9 Morena o ile a ya moo baloi e sa le ba robatswang teng le setjhaba sa hae. (2)
- 5.10 Ke ne ke tla baleha. ✓✓
Ke ne ke tla mo isa moreneng kapa mapeleseng, jj
(Lekola karabo ya mohlalobuwa, mme a tshwaye ho ya ka maikutlo a neng a tla senola matsale diketsong tseo tsa boloi.) (2)
- 5.11 Thupa e sootho e ne e shwesa baloi ✓✓ ha e ntsho e ba tsosa. ✓✓ (4)
- 5.12 Ha bo ngwetsi. ✓ (1)
- [20]**

POTSO YA 6: PELONG YA KA – Mofokeng

- 6.1 E ne e le mariha./Ka kgwedi ya Mmesa. ✓ (1)
- 6.2 Motswalle wa hae ya dulang motseng wa Thwathwa. ✓✓ (2)
- 6.3 Diphapang. ✓ (1)
- 6.4 Mongodi o re o ile a batla a tlolela hodimo ke ho tshoha. ✓✓ (2)
- 6.5 Hobane o mo qetelletse e sa le moshanyana, ka ha ba hotse mmoho. ✓✓ (2)
- 6.6 Ke e mong wa bashemane bao a hotseng le bona./ke metswalle/ba hlaha motseng o le mong. ✓
(Kgetha karabo e le nngwe feela) (1)
- 6.7 E molaetsa o teng. ✓ Mongodi o fana ka molaetsa wa hore batho ba nne ba hopole hae ha ba ile mosebetsing/Batho ba se ke ba iketsa makgolwa. ✓✓ (3)
- 6.8 Mafosi, ✓ ho ne ho se motho ya tsebang moo Diphapang a dulang teng. Diphapang e ne e le lekgolwa. ✓✓ (3)
- 6.9 Ke ka lebaka la bodutu bo neng bo mo tshwere. ✓✓ (2)
- 6.10 Ke ditedu tse sa ntseng di le nyane./Motho wa monna ya qalang ho hlaha ditedu. ✓✓ (2)
- 6.11 E ne e le ka tereneng. ✓ (1)
- [20]**

POTSO YA 7: PELONG YA KA – Mofokeng

7.1	Phetoho. ✓	(1)
7.2	Ke terene. ✓	(1)
7.3	Ke lebitso la seteishene. ✓	(1)
7. 4	Le ne le fetohile. ✓	(1)
7.5	Maeba. ✓	(1)
7.6	Toropong. ✓	(1)
7.7	Mabitso a bona. ✓	(1)
7.8	Ke hore matlo a kgale a fetohile ✓✓ le hore ho se ho na le a matjha ao a sa a tsebeng. ✓✓	(4)
7.9	O ne a hopotse hae ka ha e ne e se e le nako a sa ye hae. ✓✓	(2)
7.10	Mafosi, ✓ o ne a ya habo. ✓✓	(3)
7.11	7.11.1 Morwalo ke diphahlo tse boima. ✓✓	(2)
	7.11.2 Moriri o mosweu o se o thuntse ke mmala wa moriri ho batho ba tsofetseng/Ke mmala o seng o sa tshwane le wa pele ka lebaka la ho dula ha ntho nako e telele. ✓✓	(2)
		[20]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA D: 20
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA: 120